

Beatrice LUPU

Uniunea Compozitorilor în arhivele securității (VI)

Subiectul CNSAS (Consiliul Național pentru Studiarea Arhivelor Securității) a fost de multe ori în atenția opiniei publice. A nemulțumit în general pentru că nu au ieșit la iveală dosarele grele și se suspectează o anumită autocenzură, chiar peste cea prevăzută în lege.

În această perioadă, în CNSAS este un moment de tensiune și de așteptare. În martie vor fi alegeri. Una dintre opțiunile pentru preluarea conducerii Colegiului este domnul Ticu Dumitrescu, care dorește schimbarea legii privind deconspirarea securității. Se va deschide cu adevărat această imensă arhivă?

Depind multe de alegerile din luna martie.

Știu că există multe dosare deja preluate de CNSAS care privesc subiectul nostru, dar am primit spre cercetare trei dosare care au un element comun, numărul redus de pagini: Myriam Marbe - trei file, Theodor Rogalsky - trei file și Dinu Lipatti - 16 file. Și totuși, fiecare pagină vorbește despre un moment istoric, despre viața unui om și reflectarea ei în dosarele securității.

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Fond Operativ Lipatti Dinu

I 5014

Data: ianuarie 1967

Dinu Lipatti murise în decembrie 1950. Voi reveni asupra datei de pe coperta dosarului – respectiv 1967.

În ordine cronologică, primele documente sunt din 1941 și se referă la demersurile pe care le face Dinu Lipatti pentru a nu-i fi rechiziționat automobilul la care avea dreptul, fiind proprietar de pământ.

Fila 6. 23 Dec. 1941

„Cu onoare se face cunoscut că, în conformitate cu prevederile ord. M.S.M.A., se aprobă scutirea de rechiziție a autoturismului nr. 6058. B. marca Fiat. Scutirea este valabilă de la 31. Oct. 1941 la 30 Apr. 1942.

Un exemplar de adeverință se lipește pe parbrize, iar unul se poartă la bordul mașinei.”

Țara fiind în război, demersurile de acest gen se reinnoiesc în fiecare an.

Fila 4. 13 Mai 1942

MARELE STAT MAJOR

Secția 1

Biroul 8 Rechiziții

Domnul Dinu Lipatti, B-dul Lascăr Catargiu nr. 12. Loco.

"Cu onoare se face cunoscut că nu s-a aprobat scutirea de rechiziție pe anul 1942-1943 a autoturismului proprietatea dumneavoastră"

18 Mai 1942

"Domnule Ministru,

Subsemnatul Dinu Lipatt ... de ambele moșii mă ocup eu personal, cultivându-l în regie am crezut că voi putea beneficia de Deciziunea Ministerului Apărării Naționale care prevede că orice proprietar posesor a minimum 200 de pogoane pământ arabil, are dreptul de a poseda un autoturism pentru nevoile sale agricole."

18 Mai 1942

COMANDAMENT 2 TERITORIAL

STAT MAJOR

"Cu onoare se face cunoscut că s-a aprobat scutirea de rechiziție până la 1.09.1942 a autoturismului nr. 6058 B, proprietatea Domnului Dinu Lipatti în calitate de proprietar agricol."

Documentul următor, datat 1944, aduce vești bune.

Fila 9. 2. Aug. 1944

NOTĂ

"Ministerul Culturii Naționale aduce la cunoștința Domniei Voastre că a aprobat numirea D-lui Dinu Lipatti în funcția de atașat cultural al Delegației Române de la Biroul Internațional de Educație din Geneva și vă roagă să binevoiți a dispune să se facă cele necesare ca Ministerul Afacerilor Străine să plătească retribuiția domnului Dinu Lipatti, întrucât Ministerul Culturii Naționale nu are fonduri prevăzute pentru acest scop."

Din anul 1947 intrăm în atmosfera cunoscută – suspiciunea, delatiunea, etc. Nouă este semnătura de pe documentul următor, respectiv „Corpul Detectivilor“.

Fila 15. 3 Mai 1947

REFERAT

Nr. 703 "Corpul Detectivilor"

"Investigațiile făcute asupra numitului Dinu Lipatti stabilesc următoarele : Ultima dată a părăsit țara în cursul lunii Februarie 1943 cu pașaportul de serviciu nr ... eliberat de Ministerul Afacerilor Străine și a vizei de ieșire din țară dată de această Direcțiune Generală ca rezultat a intervenției Ministerului Afacerilor Străine care arată că a plecat în străinătate în misiune oficială ..."

Rezultă din informațiunile obținute din cercurile familiei că s-a stabilit la Geneva unde a fost numit profesor de pian la un Conservator.

În cercurile familiei se spune că numitul intenționează să vină în țară pentru a-și vedea familia, însă condiționează revenirea de obținerea vizei de intrare și ieșire, întrucât în afară de Catedra de la Conservatorul din Geneva, are angajate o serie de concerte în diferite țări, și în cazul în care nu ar putea părăsi țara, nu și-ar putea respecta angajamentele și deci ar risca să-și piardă reputația sa internațională de muzician ...”

Documentele anului 1949 dau importanță unor așa zise informații care se dovedesc total nefondate. Doamna Anna Lipatti nu încearcă să fugă clandestin din țară ci face de mult timp demersuri pentru a obține un pașaport.

Fila 12. 9 Aug. 1949

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI

Confidențial

Direcțiunea Securității Capitalei

„Vă trimitem alăturat spre semnalare, o notă informativă din sursă sigură. Stabiliți pe linie informativă pe cine are Anna Lipatti în Elveția și cum a plecat din țară.”

Colonel de securitate

Birtaş G.

Maior de securitate

Crișan I

Și iată importante informații oferite de „sursa sigură”:

Fila 14. 3. Aug. 1949

NOTĂ

„Anna Lipatti, Bd. Ana Ipătescu nr. 12 București, primește o scrisoare de la Dinu Lipatti (expeditorul pe plic e fictiv) din Montana, Sanatoriul La Moubra, Elveția, din care reiese că destinatară se pregătește să părăsească în mod clandestin țara, luând cu ea valori din care se poate trăi 8 sau 10 luni.”

Fila 11. 1 Septembrie 1949

REFERAT

„D.G.S.P. cu ordin nr ... ne trimite o notă informativă cu privire la numita Anna Lipatti, care primește scrisori din Elveția.

Din investigațiile întreprinse, reiese că scrisorile primite de sus numita din Elveția, sunt de la fiul ei, Dinu Lipatti care este plecat din țară din anul 1943. Dinu Lipatti, de profesie pianist (profesor) a plecat din țară legal în mai multe țări și îmbolnăvindu-se de plămâni a rămas în Elveția în sanatoriul “La Morbua”.

Prin scrisorile ce trimite sus numitul mamei sale, o roagă să facă tot posibilul de a merge la el deoarece este pe moarte și nu mai are cu ce să se întrețină.

Numita Anna Lipatti, a făcut demersuri pe lângă Tov. Ana Pauker, pentru a obține un pașaport și în urma acestor demersuri, sus numita va primi pașaportul în luna August."

August 1950. Ne putem imagina ce eforturi disperate au fost necesare pentru obținerea acestui pașaport (dacă a fost obținut).

Revin la data de pe coperta dosarului – 1967 – și la primul document.

Fila 1. 19 Mai 1967

HOTĂRÎRE

Pentru păstrarea la arhivă a dosarului provenit de la arhiva reorganizată.

Conținutul pe scurt al materialului compromițător:

"Din materialul existent la dosar rezultă că în 1942 individul posedă 1300 pogoane teren arabil (fost moșier)".

Cu un an înainte de momentul de „glorie” al regimului, legat de invazia în Cehoslovacia, în dosarele Securității, Dinu Lipatti nu este decât un individ – „fost moșier”.

MARBE MYRIAM Dosar Informativ 5016, aprilie 1963

Motivele care au dus la deschiderea dosarului sunt rudele din străinătate – respectiv un unchi și o mătușă. După ce se dovedește că Myriam Marbe nu-i cunoaște și nu corespundează cu ei, cazul se închide.

ROGALSKI TEODOR - I. 5017, iulie 1967

Dosarul cuprinde o

Hotărîre pentru păstrarea la arhivă a documentelor.

„Conținutul pe scurt al materialului compromițător: fost membru al partidului „Națiunea” și „Francmason.”

Celelalte două file sunt de fapt originalul cererii de „afiliere”, scrisă cu litere ornate pe o hârtie excelentă.

Pentru că nu vedem des o asemenea cerere, transcriu mai jos câteva rânduri, chiar dacă nu voi putea reda și aspectul vizual.

“I.G.M.A.A.U.

***Libertate, Egalitate, Frăție
În numele și sub auspiciile
MARELUI ORIENT AL ROMÂNIEI***

Cerere de afiliere

***Adresată R.L. Dr. Carol Davila
De către Fr. Rogalsky Theodor Th.***

..... ”